

ARAUEN ERABILERAZ ETA ERABILERAREN ARAUEZ: GOGOETA SOZIOLINGUISTIKOAREN LEKUA UNIBERTSITATE-IRAKASKUNTZAN¹

Agurtzane Elordui (EHU)

1. GOGOETA SOZIOLINGUISTIKOAREN LEKUA UNIBERTSITATE-IRAKASKUNTZAN

Europatik datozkigun irakaskuntza-jarraibideek unibertsitate-irakaskuntza esanguratsuaren beharra nabarmentzen dute. *Hizkuntzen ikaskuntza, irakaskuntza eta ebaluaziorako Europako Erreferentzia Markoaren* (Europako Kontseilua 2001) jarraibideen arabera, ikasleek irakaskuntza-prozesuan hasi aurretik dituzten ezagutzak eta gaitasunak hartu behar ditu irakaskuntzak abiapuntu, eta irakaskuntza horren helburu nagusia izan behar da abiapuntu horretatik ikasleek etorkizuneko komunikazio-jardueretan izango dituzten beharrei modu eraginkorrean erantzuteko gaitasunak garatzen laguntzea. Hori helburu, hizkuntzen irakaskuntzan, ekintzan oinarritutako ikuspegia proposatzen du *Europako Markoak*, eta gizarte-eragiletzat hartzen ditu hizkuntza bat ikasten diharduten erabiltzaile eta ikasleak; hau da, egoera jakin batzuetan, ingurune espezifiko eta jarduera-arlo jakin batean, zeregin batzuk bete behar dituzten gizarteko kideatzat.

Unibertsitate mailan, Europako Unibertsitate Eremuak hartu duen jokabide metodologikoan, hau da, gaitasunetara zuzendutako irakasbidean, komunikazio-gaitasunak lantzeak hartu du lehentasuna, baina beti ere jomugan dugun jardun-eremu akademiko-profesionalaren diskurtso komunitatearen praktikak kontuan hartuta.

Irakaskuntza-ikuspuntua berri horietan komunikazioaren alderdi soziolinguistikoek aparteko garrantzia hartzen dute: hizketa-ekintzak gizarte-testuinguru zabalago baten osagaitzat hartzen dira, eta aintzat hartzen da testuinguru horrek berak ematen diela hizketa-ekintzei esanahi osoa. Irakaskuntzak jardun-eremu akademiko-profesional jakin baten diskurtso komunitatearen praktikak hartu behar ditu bereziki aintzat, baita

¹ Lan hau aurrera eraman ahal izateko, *GARATERM: Diskurtso akademiko-profesionalaren didaktika eta garapena uztartzeko tresna informatikoen diseinu eta integrazioa* (EJIE 07/07) ikerkuntza-egitasmoaren barruan emandako diru-laguntza baliatu dugu.

komunikazioa egoera jakin batean, ingurune espezifiko batean eta jarduera-arlo jakin batean gertatzen dela kontuan hartu ere.

Alderdi soziolinguistikoa are garrantzitsuagoa da *Europako Markoak* eta Europako Unibertsitate Eremurako proposamenek hartu duten jokabide metodologikoak ikaslea gizarte-eragileztat hartzen duelako, egoera jakin batzuetan zeregin jakin batzuk bete behar dituen gizarteko kideztat. Ikuspegi horretan irakaskuntzaren helburua da ikasleari laguntzea komunitate akademiko eta profesionalean integratu dadin. Horretarako ezinbestez hurbildu behar du ikaslea eremu profesionalaren testuingurura, eta komunitate akademiko-profesionalen praktika komunikatiboen dimentsio soziokultural eta funtzionaletan jarri behar du arreta berezia.

Gogoeta edo kontzientzia linguistikoa irakasbide emankortzat hartu da gaitasun linguistiko eta soziolinguistikoen lantzean (Cost et al. 2007; Halliday 1982, Halliday & Hasan 1989, Van Lier 1996, besteak beste). Hizkuntzaren didaktikan hainbat proposamenek ohartarazten gaitu ikasleei komunikazio-gaitasuna garatzen laguntzeko, hizkuntzaz ohartzeko ahalmena landu behar dela ikasgelan (Bretaina Handiko *Language Awareness* edo EEBBetako *Whole Language* mugimenduek bereziki). Proposamen didaktiko horien arabera, hizkuntzaren eta haren erabileraren inguruko gogoeta pizten duten jardunbide pedagogikoez, ikaslearengan komunikazio-gaitasuna areagotzea lortzen dute. Gogoeta linguistikoak laguntzen die ikasleei komunikazioan parte hartzen duten elementuez hobeto ohartarazten, baita hizkuntzaren baliabide linguistikoen eta funtzio edo helburu linguistikoen artean dagoen loturaz ere. Gogoeta linguistikoak, horrela, euskarri teoriko-metodologikoak eskaintzen dizkio ikasleari bere erabilera eta besteen erabilera aztertzeko eta balioztatzeko, eta gaitu egiten du ikaslea irakaskuntza-prozesuan bertan, eta baita etorkizuneko behar komunikatiboetan, hizkuntzaren inguruan hartu behar dituen erabakiak era eraginkor eta autonomoan har ditzan.

Ahalmen kritiko hori lantzean, hizkuntzalaritza teoriko eta deskriptiboaren ekarriak hartzen dituzte kontuan; baina, aldi berean, aldarrikatzen dute lehentasunezko lekua hartu behar dutela *Hizkuntzaren Zientziek* erabileraren alderdi sozial eta pragmatikoez ohartzeko egiten dizkigun ekarriek ere (Halliday 1982, Halliday & Hasan 1989): soziolinguistikaren, eta pragmatikaren bertiente pragmalinguistikoaren eta soziopragmatikoaren ekarpenek euskarri teoriko-metodologiko ezinbestekoak ematen baitizkigute diskurtsoaren eta testuaren alderdi formalez zein hizkuntzaren erabilera-baldintzez gogoeta egin ahal izateko.

Hizkuntzen irakaskuntzaren bi proposamen horiek bereziki interesgarriak iruditzen zaizkigu euskara bezala normalizazio prozesuan dagoen hizkuntza baten kasuan, eta areago berriki garatzen hasi diren erabilera-eremuetako hizkeren irakaskuntzan. Esparru horietako gizarte-eragileek euskararen arau gramatikalak eta estandarrak izango dituzte abiapuntu, baina arau horien ezagutza teoriko-praktikotik abiatuta, ezinbestekoa izango dute arau sozial eta pragmatikoen garapena eta finkapena, haien esparruko genero eta erregistroen eskakizun diskurtsiboak erantzuteko helburuarekin.

Garapen eta finkapen lan horretan duten erantzukizunari behar bezala erantzuteko, eta horretan beren ekarria egin ahal izateko, esparru akademiko-profesionalak ikasle-erabiltzaileek formazio sendoa behar dute esparruko berezitasun soziolinguistikoez: besteak beste, lan-esparruan hizkuntzak duen egoera soziolinguistikoaz, esparru horretan hizkuntzaren estatusaren eta corpusaren normalizazioan egin diren aurrerapenez (eskuragarri dituzten produktu linguistikoez eta esparru horren hizkerarako egiten diren proposamenez, esaterako), eta baita lan-esparru horrek edozein hizkuntzaren kasuan dituen berezko parametro soziolinguistikoez ere.

Aztergai horiek, ahalmen kritikoa eta autonomia sustatuz landu behar ditugula sinesten dugu. Gure ustez, gogoeta kritikoak laguntzen die ikasleei euskararen eta bereziki haien lan-eremuko egoera soziolinguistikoa ulertzen, lan-esparruko hizkerak ustiatzen dituen baliabide linguistikoen ezagutza teoriko-praktikoa sendotzen, eta euskararen erabileran izango dituen gabeziak eta erronkak aurreikusten, besteak beste. Era berea, gogoetarako zereginak trebakuntza ona dira ikasleak lan-esparruan izango dituen gabeziei eta erronkei aurre egiteko estrategiak gara ditzan.

Ondorio horietara eguneroko irakaskuntza-esperientziak eraman gaitu: ahalmen kritikoa eta autonomia sustatzeko hainbat zeregin egin ditugu azken urteetako gure irakaskuntza-jardueran. Hurrengo atalean azalduko ditugu horietako batzuk.

2. ARAUEN ERABILERAZ ETA ERABILERAREN ARAUEZ UNIBERTSITATE-IRAKASKUNTZAN

2007. urtean onarturiko Euskararen Plan Gidariak² aurreko planen bidetik arautu du titulazio berri guztien planetan euskara berariaz lantzeko bi irakasgai txertatu behar direla. 2008ko otsailaren 6ko HEAAn argitaratu zen graduko titulazioen mapa egin eta onartzeko prozedura, eta xedapen horretan berariazko aitortza egiten zaie Euskararen Plan Gidariari atxikitako irakasgaii.

Euskal Filologia Sailak irakasgai horien katalogoak garatu ditu 2007-2008 ikasturtean. Irakasgai horietako bat *Euskararen araua eta erabilera* du izena, eta haren helburua da EHUtik ateratzen diren tituludunek gizartean goi mailako tituludunei dagokien estandarra ezartzeko eginkizunean eragile kualifikatuak izatea. Aipatutako katalogoan Euskal Filologia Sailak proposatu behar izan du ikasgai horretan landu beharreko egitaraua, eta helburu horrekin sortu zen *Euskararen arau eta erabilera* egitaraua diseinatzeko foroa (ikus. in <http://euskaraztrebatzen.org>). Sail horretako hainbat ikaslek³ hartu dugu parte foro eta proposamen horretan.

2.1. *Euskararen araua eta erabilera* ikasgai lantzeko gaitasun soziolinguistikoak

Foroan ikasgai horren gaitasunak erabakitzeko orduan, aurreko atalean aipatutako gogoeta soziolinguistikoak hartu dira bereziki kontuan, beste gogoeta didaktiko batzuen artean⁴. Izan ere, irakasgaiaren justifikazioa euskararen egoera soziolinguistikoan oinarritzen da, hizkuntzaren normalizazio-planetan espero daitekeen bezala⁵. Hurrengo

² EHUk 2007/08-2011/12 ikasturte tarterako onarturiko hizkuntza-plana ondoko helbide honetan kontsulta daiteke: http://www.euskara-errektoreordetza.ehu.es/p076-11752/eu/contenidos/informacion/plan_informa/eu_plan/adjuntos/plan_gidaria.pdf

³ Joseba Ezeizak, Igone Zabalak eta hirurok landu eta garatu ditugu Euskal Filologia Sailak ikasgai horretan proposatu dituen gaitasunak eta egitarauaren gainerako alderdiak. Xabier Alberdi, Xabier Alzibar eta Ines Garzia irakasleek ere aintzat hartzeko ohar eta iradokizunak egin dituzte.

⁴ Luze joko luke artikulu honetan azaltzeak *Euskararen araua eta erabilera* ikasgaiarako proposatu ditugun bost gaitasunetara heltzeko hartu ditugun erabaki didaktikoen arrazoiak. Gainera, ikasgaiaren diseinuan aritu garenon artean didaktikan adituak direnak badira, eta haiek azaldu dituzten nik baino hobeto, eta xehetasun gehiagorekin, ikasgai honek egun dituen euskarri didaktikoak (Ezeiza 2008, Ezeiza et al. 2007).

⁵ Plan Gidariak honela azaltzen du ikasgai honen justifikazio soziolinguistikoa: ‘—Bigarren hautazko ikasgaia zeharkakoa izango da; izan ere, bertan ikasiko diren trebetasunak beharrezkoak izango dira

gaitasun hauek proposatu ditugu ikasgai honetan lantzeko (ikus. in <http://euskaraztrebatzen.org>):

1. GAITASUNA. Hitzunek eta gizarte-eragileek hizkuntzen erabileran eta garapenean duten eraginaren kontzientzia hartzea eta, bereziki, bere lan esparruko euskararen egoera soziolinguistikoarekin harremanetan jartzea.
2. GAITASUNA. Hizkuntzaren erabilera zuzen eta egokien nozioei erreparatzea, bereziki aztertuz zergatik testuinguru batzuetan onargarriak diren hizkuntza-baliabideak baztertzekoak diren beste testuinguru batzuetan.
3. GAITASUNA. Arrazoi pragmatiko-diskurtsiboengatik hautatzen diren hizkuntza-baliabideen funtzio komunikatiboa eta esanahi soziala antzematea.
4. GAITASUNA. Norberaren intuizio eta esperientzia linguistikoak sistematizatu eta azaltzea, eta norberaren komunikazio-rola berriro definitzea askotariko komunikazio-egoerei egokitzeko.
5. GAITASUNA. Kontsulta-tresnak, bereziki Interneten eskuragarri daudenak, erabiltzen jakitea, hizkuntza-baliabideen formari, esanahiari eta erabilerari buruzko informazioa lortzeko.

Gaitasun horiek proposatzera gogoeta-prozesu luze baten ondoren heldu gara. Ikuspegi soziolinguistikotik prozesu horretan bi ardatz soziolinguistiko nagusi hartu ditugu kontuan. Batean, euskararen egoera soziolinguistikoa eta ikasle-erabiltzaileen lan-esparruko egoera soziolinguistikoa hartu ditugu kontuan eta, bestean, hizkuntza normalizatu batean esparru akademiko-profesional horietako edozein ikasle-erabiltzailek dituen behar sozial eta pragmatikoak. Bietan antzeman ditugu ikasleak aurrean izango dituen erantzukizunak eta eginkizunak, eta biek pentsarazi digute ikasleak erantzukizun eta eginkizun horiei erantzuteko garatu behar dituen gaitasunez ere.

Euskararen Araua eta Erabilera ikasgaia EHUko titulazio guztietan eskainiko da esan bezala. Hortaz, ikasgai horren gida-lerro didaktiko nagusiak erabakitzeko orduan

euskaraz ikasten duen edozein ikaslerentzat, hautatu duen ikasketa edozein izanik ere. Ikasgai horretan ikasleek estandarizazio- prozesuko arauak landu eta hobeto ezagutuko dituzte, eta komunikazio-egoera desberdinetan nola erabili behar diren ikasiko dute. Ikasgai horrek izen orokorragoa izango du; adibidez, «Euskararen araua eta erabilera». Zeharkakoa izango denez, ikasgai hori ez da egongo titulazio zehatz bati loturik. Titulazio desberdinetako ikasleek ikasi ahal izango dute, baina komenigarria da berdinak ez izanik ere, antzekoak diren titulazioak izatea.’ (http://www.euskara-errektoreordetza.ehu.es/p076-11752/eu/contenidos/informacion/plan_informa/eu_plan/adjuntos/plan_gidaria.pdf)

gogoan izan behar izan ditugu unibertsitate mailako edozein ikasle-erabiltzailek garatu behar dituen komunikaziorako gaitasunak, ikasle bakoitzaren espezialitatearen gainetik hasteko. Baina, irakaskuntza-praktikan, komunikaziorako gaitasun orokor horiek ikaslearen esparru akademiko-profesionalaren testuingurura eraman behar dira, beti ere jakintza-arlo horretako komunikaziorako eskakizunetara egokiturik. Horregatik euskararen egoera soziolinguistiko orokorra ez ezik, esparru akademiko-profesionalen diskurtso-komunitateen eskakizun soziolinguistiko eta pragmatikoak ere oso aintzat hartzekoak iruditu zaizkigu, bereziki esparruko egoera soziolinguistikoak ikasle-erabiltzaileari ekartzen dizkion berariazko erronkak eta zailtasunak.

Euskararen arauz eta erabileraz jardun behar dugu ikasgai honetan, eta gai horretan ezinbestez izan behar dugu gogoan euskaraz diharduten esparru akademiko-profesionalak ikasle-erabiltzaileek normalizazio bidean dagoen hizkuntza batez dihardutelara, eta haien arazo eta erronka ugari euskararen beraren estandarizazio edo normalizazio-prozesuarekin loturik daudela. Era berean, ezin dugu ahaztu ikasle-erabiltzaile horiek erantzukizun handia dutela euskararen estandarizazioan: arau estandarren ezarpenean, eta, ezinbestez, estandar hori haien eremu akademiko-profesionalean bizi duen elaborazio edo modernizazio-prozesuan ere. Izan ere, une honetan euskararen normalizazio prozesuaren erronketako bat da hain zuzen hizkuntzaren lantze sozio-funtzionalarekin lotuta doan garapen lexiko-diskurtsiboa. Unibertsitateak prestatzen dituen aditu eta profesionalak modu aktiboan lagundu behar dute euskara akademiko eta profesionala garatzen. Unibertsitateko hizkuntzaren irakaskuntzak helburu izan behar du, beraz, profesional horiek eragile eraginkor eta beregainak izatea alorrez alorreko erregistro akademiko-profesionalan euskara egiten ari den garapen lexiko-diskurtsiboa.

Erronka eta zailtasun horiei aurre egiteko gai diren ikasle-erabiltzaileak trebatzeko, edozein hizkuntzaren irakaskuntzan kontuan hartzen diren parametro sozial eta pragmatikoak (komunikazioaren eremuak, komunikazioaren xedea, komunikazioaren gaia, trataera eta euskarriak, besteak beste) ere baliatu behar ditugu, bai gaitasun soziolinguistikoaren, eta bai haiek lantzeko zereginen diseinuan ere. Euskara darabilten ikasle-erabiltzaileek ondo ezagutu behar dituzte arau gramatikal eta akademikoak, teorikoki eta praktikoki; baina, aldi berean, arau horiek erabileran bizi duten egokitapenez eta, zeresanik ez, arauen mugez ere, kontzientzia hartu behar dute. Bestalde, elaborazio edo modernizazio prozesuan haien ekarria egin ahal izateko, beren

lan-esparruko arau sozial eta pragmatikoak modu eraginkorrean ezagutu behar dituzte, eta horretarako, arrazoi pragmatiko-diskurtsiboengatik hautatzen diren hizkuntza-baliabideen funtzio komunikatiboa eta esanahi soziala ulertu behar dute.

Azken alderdi horretarako, PREST ikerketa-proiektuaren ikerketen emaitzak hartu ditugu bereziki aintzat⁶. Ikerketa-proiektu horretan titulazio berrien Liburu Zurieta jodugu eta liburu horiek aztertu ditugu esparru akademiko-profesionaletan komunikaziorako gaitasunen dimentsioak identifikatu eta sistematizatzeko asmoz. Identifikazio eta sistematizazio lan horietan, hurrengo galdera hauek hartu ditugu gidalerro nagusi: a) zein eginkizunetarako prestatu behar ditugu unibertsitateko ikasleak, alorrez alor? b) zein dira eginkizun horien komunikazio-eskakizunak? eta c) zein ahalbide garatu beharko dituzte unibertsitateko ikasleek eskakizun horiei modu egokian aurre egin ahal izateko? (Ezeiza et al. 2007).

Galdera horiei entzuteko lehenik eta behin komunikaziorako berariazko gaitasunak identifikatu ziren titulazioz titulazio eta, horretarako, esan bezala, Liburu Zurieta egiten diren proposamenak baliatu ziren. Ondoren, Liburu Zurieta jomugatzat hartzen diren berariazko gaitasun horien egitura komunikatiboaren azterketa egin zen eta horretarako *Europako Markoak* proposatzen dituen jarraibideak hartu ziren aintzat. Markoari jarraiki, Liburu Zurieta aurreikusitako komunikaziorako gaitasunen hainbat aldagai soziolinguistiko eta pragmatiko xehatu eta sistematizatu ziren (komunikazioreremua, komunikazioaren xedea, komunikaziorako gaiak, euskarriak, komunikaziorjarduerak, testu motak, e.a) aztergai izan genuen jakintza-arlo bakoitzerako.

2.2. Arauen erabileraz eta erabileraren araez gogoetan

Behin landu beharreko gaitasunak arrazoituta eta erabakita, xedetzat ditugun gaitasun horietara heltzeko jardunbide edo zereginez ere aritu gara *Euskararen arau eta erabilera* egitaraua diseinatzeko foroan. Aipatutako gaitasun soziolinguistikoei dagokielarik bereziki, hizkuntzaz ohartzeko ahalmen kritikoa sustatzen duten jardunbide didaktikoak oso egokiak iruditu zaizkigu. Lehenago esan bezala gure ustez ahalmen kritikoa latzen duten jarduerak laguntzen diete ikasleei euskararen erabileran izango dituen gabeziak eta erronkak aurreikusten, eta lan-esparruko hizkerak ustiatzen dituen euskararen baliabide linguistikoen ezagutza teoriko-praktikoa sendotzen ere. Biak ala

⁶ PREST proiektuaren lan-ildo nagusien berri izateko ikus. <http://euskaraztrebatzen.org> eta Ezeiza eta al. 2007.

biak oso garrantzitsuak dira erronka horiei era eraginkorrean eta autonomoan erantzun behar dien ikasle-erabiltzaile horrentzat: izan ere, aurreikusteko gaitasunak eta bere lan-esparruko berezitasun sozial eta pragmatikoen ezagutzak komunikaziorako estrategiak garatzen lagunduko diote ikasle horri.

Aurreko atalean esan bezala, eguneroko praktikak eraman gaitu ondorio horretara. Izan ere, irakasbide hori praktikara eraman dugu azken urte hauetan irakatsi dugun *Hizkuntza II: Araua eta erabilera* ikasgaiari. Ahalmen kritikoa eta autonomia sustatzeko asmoz hainbat zeregin egin ditugu ikasgelan. Horien adibide gisa, zenbait zeregin azalduko ditugu hurrengo lerroetan. Aukeratutako zereginak kontsulta-tresnetan trebatzeko ariketak dira. Ariketa horiek aukeratu ditugu trebakuntza hori ere gogoetaren bidez landu daitekeela erakusteko asmoz.

Hizkuntza II: Araua eta erabilera ikasgaiari kontsulta-tresnetan trebatzeko hainbat ariketa egiten ditugu: Euskara batuaren arauen berri izateko kontsulta-tresnetan trebatzeko jarduerak praktikakoak (Euskaltzaindiaren webgunean, HABEren webgunean edo Ehulku-n esaterako), arauen kontsulta-guneetan ematen zaizkien argibideak interpretatzen ikasteko jarduerak (Euskaltzaindiaren webgunean); egitura morfosintaktikoak, lexikoa eta esamoldeak testuinguruan aztertzeko ariketak (*Ereduzko Prosa Gaur-en* eta *ZT Corpusean*, esaterako), espezialitateetako lexikoa eta esamoldeak kontsultatzeko ariketak (*Elhuyar hiztegia*, *Euskalterm* zein *Ereduzko Prosa Gaur*, *ZT Corpora*,...), aholkularitzarako zerbitzuetan kontsulta-saioak (Jagonet, Ehulku, Duda-muda,...).

Ariketa praktikoa horietan ahalmen kritikoa lantzeko jardunbide didaktikoak integratzen ditugu. Hurrengo lerroetan zenbait ariketatik integratzen dugun gogoetaren helburuak eta prozedura azalduko ditugu.

1. ARIKETA: HIZTEGI BATUA LANTZEKO ARIKETA

HELBURUA: Kontsultarako tresnen erabileran ikasleak hainbat arau pragmalinguistiko eta soziopragmatikoren inguruan gogoeta egitea: euskara batuaren kodifikaziorako irizpideez, estilo zaindurako ematen diren aholkuek eta horien atzean dauden irizpideez, esparru funtzional eta geografiko ezberdinetan egiten diren proposamen ezberdinez (hizkera maila ezberdinetan), besteak beste.

PROZEDURA: Ariketa honetan 1. taularen ereduko fitxa bat erabiltzen dugu. Fitxan ikasleari hainbat hitz ematen zaizkio -ohiko hitzak bere lan-esparruan-. Euskaltzaindiaren Hiztegi Batuan aurkitu behar ditu eta aztertu: a) Onartua den, b) bere orde besteren bat hobesten den, c) Euskaltzaindiak ematen dizkigun irizpideetan

onarpen edo hobespen horretarako azalpenik dagoen, d) Gaitzesten bada, zein proposatzen zaigun erabiltzeko bere ordez eta Euskaltzaindiak ematen dizkigun irizpideetan horretarako azalpenik dagoen e) Hitz horren erabileraren inguruko informaziorik ematen den: adibidez erabilera orokorrerako ez, baina erabilera esparru jakin baterako onartzen dela d) hitzaren mailaren inguruko informaziorik ematen zaigun, beheko hizkera mailari dagokion forma dela esaten zaigun, esaterako, e) informazio geografikorik ematen zaigu: esaterako, eremu geografiko jakin bateko erabilerara mugatzen den, eta f) bestelako gramatika berezitasunik ematen zaigun: adibidez, erabilera ezberdinak iparraldean eta hegoaldean; mendebaldean, erdialdean /ekialdean, e.a.

HIZTEGIA BATUKO HITZA	HIZTEGI BATUAN ONARTUA	HORREN ALDEAN HOBETSIA (H.)	HORREN ORDEZ ERABILI	ERABILERA-MARKAK <ul style="list-style-type: none"> • GEOGRAFIKOAK • HIZKERA MAILAK • ERABILERA-ESPARRUA 	GRAMATIKA-INFORMAZIO AIPAGARRIRIK?
integrazioa	1. + 2. +	1. _____ 2. bertakotu, gizarteratu		1. <i>Mat</i> 2. _____	
basazain	1. -	_____	basozain	_____	_____
...					

1. taula: Hiztegia Batua lantzeko ariketa

2.ARIKETA: HIZTEGI BATUA LANTZEKO ARIKETA

HELBURUA: Hiztegi Batuko erabileran ikurren interpretazioan trebatzea. Aldi berean, esparru funtzional eta geografiko ezberdinetan egiten diren proposamen ezberdinez gogoeta egitea.

PROZEDURA: 2. taulako eredua erabiltzen da ariketa honetan. Hiztegi Batua lantzeko egia/gezurra ereduako ariketak proposatzen zaizkie ikasleei. Gezurra den kasuetan, informazio zuzenaren arabera berformulatu edo berridatzi behar dituzte testuak :

HIZTEGI BATUA	E	G
1. Euskara Batuko hiztegian <i>Bizk.</i> ikurra du eta, beraz, ezin dut erabili Euskara Batua ez delako. BERRIDATZI:		
2. <i>Eroan</i> ez da Euskara Batuko forma eta, beraz, ezin dut inolako testuingurutan erabili. BERRIDATZI:		
3. <i>Heg.</i> ikurra duten hitzen kasu batzuetan ulertu behar dut delako hitza berria dela eta gaztelaniaz ez dakitenentzat ezin ulertuzkoa dela <i>-aleazio</i> , esaterako-. BERRIDATZI:		
4. ...		

2. taula: Hiztegia Batuko ikurren interpretazioa lantzeko ariketa

3.ARIKETA: KONTSULTA-TRESNAK LANTZEKO ARIKETA

HELBURUA: a) ikaslea ohartzea hizkuntza batetik besterako itzulpenean edo egokitzean testuinguruak (kotestuak zein testuinguru diskurtsiboak) duen garrantziaz, b) ikaslea konturatzea komunikazio-eskakizunei erantzuteko orduan produktu linguistiko bakoitzak eskaintzen dion informazio motaz.

PROZEDURA: ikasleak teletipo zati batzuen egokitzea egin behar du kontsultarako baliabideak (hiztegiak, datu-baseak eta corpusak,...) erabiliz. Teletipo horietan zenbait forma (hitz edo esamoldeak) azpimarraturik daude. Hurrengo testuetan ikus daitezke zenbait adibide:

- Nueva Zelanda, sin jugar bien, aplasta a Canadá con diez **ensayos** (...) También **ensayaron** Caleb Ralph y Rodney So'oiolo, dos, y Kees Meews y Ma'a Nonu, mientras que el centro Daniel Carter **anotó** nueve **transformaciones**.
- Los ministros de Educación europeos aceleran la **integración universitaria**: El **proceso de Bolonia**, que tiene como objetivo la integración universitaria europea, permitirá una de las **transformaciones** más profundas que haya experimentado Europa , y algunos países tendrán que despedirse de una **tradición académica centenaria** y de los viejos títulos universitarios.
- Disputa en la familia de Agatha Christie: La propia escritora era poco partidaria de las **transformaciones** atrevidas de sus obras y en 1928 ya manifestó su gran descontento por una **representación teatral** de su novela "Café negro" que no le agradó mucho.
- En *EB rim Technologies* somos **especialistas** en tecnologías de **transformación** de plásticos aplicadas a diferentes **sectores de series medias-cortas** como la automoción, la aeronáutica, el **sector ferroviario**, etc. (publizitatea interneten)

Azpimarratutako forma horietako batzuk teletipo zati guztietan agertzen dira, baina esanahia eta funtzio ezberdinak dituzte teletipoaren gaiaren arabera (*transformación* hitza adibidez). Ikasleak aztertu behar du formaren kotestua eta forma horien itzulpenerako proposamen bat egin behar du. Horrezaz gain, proposamen horretara heltzeko egin duen kontsulta-ibilbidea azaldu behar du 3. taulako atalak kontuan hartuz: zein kontsulta-gunetara jo duen, zein helbururekin eta zein ondoriotara heldu den azaldu behar du (*transformación* hitzaren ibilbidea jarri dugu hemen adibide):

HITZA/ ESAMOLDEA ‘TRANSFORMAZIOA’	ZERTARAKO	ONDORIOAK
Elhuyar Hiztegia	<ul style="list-style-type: none"> • ‘Transformación’ itzultzeko ematen zaizkidan aukerak aztertzeko asmoz. • Gaia/espezializazioaren arabera forma egokia aukeratzeko asmoz. 	<i>transformazio, bihurtze, bihurketa, eraldaketa, eraldatze, bilakaera, bilakatzea</i>
Hiztegi Batua	Euskaltzaindiak onartzen/hobesten/aholkatzen duenaz jakiteko	Euskara batukotzat: <i>transformazio, eraldaketa, eraldatze, bilakaera, bilakatzea</i>
Euskal Hiztegia	<ul style="list-style-type: none"> • Formen tradizioaz jabetzeko: zein agertzen diren eta nolako jokaera duten. • Hiztegi horretan estilora egin diren zenbait proposamenen berri izateko 	<i>Transformazioa [nart]>eraldatzea</i> <i>Bihurtze (esanahia)</i> <i>Bihurketa>bihurtzea</i> <i>Eraldaketa>eraldatzea</i> <i>Eraldatze (esanahia)</i>
Euskalterm	Gaia/espezializazioaren arabera forma egokia aukeratzeko asmoz.	<i>KIROLA: transformazioa: Jokalari batek egiten duen lekualdaketa espezifikoa, nahitaez joko-sistema aldatzera behartzen duena</i> <i>HIZKUNTZA/LITERATURA: eraldatze, transformazio,...</i> <i>INDUSTRIA: transformazioa eraldatzea: ‘plastikoaren eraldatze-prozesua’</i>

3. taula: kontsulta-tresnak lantzeko ariketa

Aurretik aipatutako zeregin horiekin eta ikasturtean zehar egiten ditugun beste zenbaitekin (gogoeta-irakurgaiak, foroak, ...) gure ustez ikasleari laguntzen diogu ikasgaian helburu ditugun gaitasunak garatzen:

- Zeregin hauen bidez kontsulta-tresnetan, bereziki *Interneten* eskuragarri daudenetan, trebatzen dira ikasleak. Gainera, tresna horiek eskura jartzen dizkioten hizkuntza-baliabideen formaz, esanahiaz eta erabileraz informazioa lortzeko urratsak sistematizatzen dituzte eta informazioa interpretatzeko eta balioztatzeko behar duten ezagutza ere garatzen dute (5. GAITASUNA).
- Hizkuntzaren erabilera zuzen eta egokien nozioei erreparatzen diete ikasleek, baina *ondo dago/txarto dago* ereduak harago doaz, eta ulertzen dute zergatik testuinguru batzuetan onargarriak diren hizkuntza-baliabideak baztertzekoak diren beste testuinguru batzuetan (2. GAITASUNA).
- Erabaki horiek azaltzeko gaitasuna ere garatzen dute eta azalpenak haien aurretiko esperientzian oinarritzen dituzte, haien intuizio eta esperientzia linguistikoak sistematizatuz (4. GAITASUNA).
- Arrazoi pragmatiko-diskurtsiboengatik hautatzen diren hizkuntza-baliabideen funtzio komunikatiboa eta esanahi soziala antzematen hasten dira ikasleak

(3.GAITASUNA). Ariketa horiek laguntzen diete ulertzen erabilerak bere arauak ezartzen dituela: forma gramatikal eta estandar guztiak ez direla baliagarriak edozein testuingurutan. Komunikazio jardunean, euskarazko baliabideen artean aukeratzeko orduan, zenbait erabaki hartu behar dituztela ulertzen dute: kotestuaren eta testuinguruaren (hartzailearen, euskarriaren, gaiaren eta komunikazio helburuaren) ezaugarrien arabera, besteak beste.

3. ONDORIOAK

Lan honetan gure asmoa izan da ekarpen bat egitea Europako Unibertsitate Eremu berrirako proposamenak unibertsitatean landu beharreko komunikazio-gaitasunen eta jardunbide didaktikoen inguruan berpiztu duen eztabaidan. Euskal Filologia Sailak eztabaida-foroen bidez bideratu du eztabaida hori, eta aztertu ditu bereziki esparru akademiko-profesionalak jomuga dituen hizkuntzaren irakaskuntzan aintzat hartzeko gaitasunak eta horien irakasbideak. Foro horietan kokatzen da hemen azaldu dugun proposamena: izan ere, foro horietan eztabaidatu eta defendatu dugun ikuspegia azaldu nahi izan dugu lan honetan.

Foroan bezala hemen ere aldarrikatu dugu gaitasun soziolinguistikoek lehentasunezko lekua izan behar dutela euskararen irakaskuntzan eta bereziki esparru akademiko-profesionalak helburu dituen hizkuntzaren irakaskuntzan: esparru akademiko-profesionalak ikasle-erabiltzaileek euskararen garapenean duten erantzukizunari behar bezala erantzuteko, formazio sendoa behar baitute esparruko berezitasun soziolinguistikoetz.

Gaitasun horiek, gure ustez, ahalmen kritikoa eta autonomia sustatuz landu behar ditugu. Gogoeta kritikoak laguntzen die ikasleei euskararen erabileran izango dituen gabeziak eta erronkak aurreikusten, eta baita erronka horiei aurre egiteko estrategiak garatzen ere.

Gure proposamenak benetako testuinguru batean ainguratu nahi izan ditugu eta helburu horrekin lan honetan *Euskararen araua eta erabilera* ikasgaiaren gaitasunak eta zereginak aztertu eta azaldu ditugu bereziki. Plan Gidariaren barruko ikasgai horretan inon baino esanguratsuagoak iruditzen zaizkigu proposatzen ditugun jarraibide didaktikoak.

4. BIBLIOGRAFIA

- EUROPAKO KONTSEILUA (2001): *Common European Framework for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Estrasburgo: Education Committee.[euskarazko bertsioa HABE (2005) *Ikaskuntza, irakaskuntza eta ebaluaziorako Europako Erreferentzia Markoa*. Donostia: HABE.]
- EZEIZA, J. (2008): “Espezialitate-hizkeren didaktika Europako unibertsitate eremuan. Gaitasunetara zuzendutako irakasbidea” in Ugarteburu I. Eta P. Salaburu (arg.) *Espezialitate hizkerak eta terminologia Jardunaldiak III*. Bilbo: Euskara Institutua –EHU.
- EZEIZA, J., I. ALDEZABAL, M^aJ. ARANZABE, X. BILBAO, A. ELORDUI, A. ELOSEGI, K. ELOSEGI, A. EZEIZA eta I. ZABALA (2007): *PREST Profesionalen berriarazko komunikazio-gaitasunaren garapenari etengabe laguntzeko baliabide telematikoa*. Ikerketa-txostena [Interneteko helbidea: <http://www.euskaraztrebatzen.org>]
- COST, J.M, L. ARMENGOL, E. ARNÓ, M. IRÚN, E. LLURDA (2007): *La conciencia lingüística en la enseñanza de las lenguas*. Bartzelona: Graó, Biblioteca de textos. Serie Didáctica de la lengua y la literatura.
- HALLIDAY, M.A.K. (1982) “Linguistic in teacher education. in Carter, R. (arg.) *Linguistics and the teacher*. London: Rutledge & Kegan Paul, 10-15.
- HALLIDAY, M.A.K. & R. HASAN (1989): *Language, context and text: Aspects of language in a social-semiotic perspective*. Oxford: Oxford University Press
- VAN LIER, L. (1996): *Interaction in the language curriculum. Awareness, autonomy & authenticity*. Harlow: Longman [euskarazko bertsioa: HABE (2005): *Elkarreragina hizkuntz curriculumean. Hizkuntzaz ohartzeko ahalmena, autonomia eta benekotasuna*” Donostia: HABE]
- ZABALA, I. (2008): “GARATERM: diskurtso akademiko-profesionalaren didaktika eta garapena uztartzeko tresna informatikoen diseinua eta integrazioa helburu duen proiektua” in Ugarteburu I. Eta P. Salaburu (arg.) *Espezialitate hizkerak eta terminologia Jardunaldiak III*. Bilbo: Euskara Institutua –EHU.